



Independent Evaluation Commission for assessing the integrity of candidates
for the position of member in the self-administration bodies of judges and prosecutors

Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția
de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor

*Decizia nr. 11 din 5 ianuarie 2023 cu privire la candidatura lui Vasile ȘCHIOPU,
Candidat la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii*

Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor („Comisia”) a deliberat în privat la data de 1 decembrie 2022 și de 5 ianuarie 2023. Membrii participanți au fost:

1. Herman von HEBEL
2. Victoria HENLEY
3. Nadejda HRIPTIEVSCHI
4. Vitalie MIRON
5. Tatiana RĂDUCANU
6. Nona TSOTSORIA

Comisia emite următoarea decizie, care a fost adoptată în acea dată:

I. Procedura

Vasile ȘCHIOPU, judecător în cadrul Judecătoriei Ungheni („candidatul”), s-a aflat pe lista candidaților remisă de Consiliul Superior al Magistraturii în adresa Comisiei la 6 aprilie 2022 în vederea evaluării pentru funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii.

Candidatul a fost numit în funcția de judecător la 17 decembrie 2003, pe un termen de cinci ani, pentru a activa la Judecătoria Ungheni. Candidatul a fost numit în funcția de judecător până la atingerea plafonului de vârstă la 29 ianuarie 2009. Prin deciziile din 14 iunie 2012 și 27 ianuarie 2017, candidatul a fost numit în funcția de președinte al Judecătoriei Ungheni.

La 21 iunie 2022, Comisia a trimis candidatului un chestionar privind integritatea etică pentru a fi completat în mod voluntar și returnat Comisiei până la 5 iulie 2022. Candidatul a transmis Comisiei chestionarul completat la 27 iunie 2022.

La 8 iulie 2022, Comisia a trimis candidatului o solicitare pentru completarea și depunerea până la 15 iulie 2022 a Declarației de avere și interese personale pentru ultimii 5 ani, în conformitate cu prevederile art. 9 alin. (2) din Legea nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor (în continuare „Legea nr. 26/2022”). Declarația include, de asemenea, lista persoanelor apropiate din sistemul judecătoresc, al procuraturii și în serviciul public, așa cum prevede același articol. Candidatul a prezentat Comisiei declarația completată la 11 iulie 2022.

Comisia a obținut informații din numeroase surse pentru a evalua integritatea financiară și etică a candidatului. Sursele din care s-au obținut informații cu privire la candidații evaluați au inclus, în general, Autoritatea Națională de Integritate, Serviciul Fiscal de Stat, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, instituții financiare, instituții publice, surse deschise precum rețelele de socializare și reportajele jurnalistice de investigație și rapoartele membrilor societății civile. Nu toate sursele au furnizat informații referitoare la fiecare candidat și nu toate informațiile furnizate

de surse cu privire la candidat au fost pertinente pentru evaluarea Comisiei. A fost verificată corectitudinea și relevanța tuturor informațiilor primite.

În cazul în care au fost depistate probleme din declarația candidatului, chestionarul de etică și din informațiile colectate, acele probleme au fost abordate în întrebări scrise adresate candidatului și în timpul audierilor în ședința publică.

Comunicarea scrisă cu candidatul

La 30 august 2022, Comisia a trimis candidatului o solicitare de clarificare a informațiilor, care conținea 20 întrebări, inclusiv 47 de subîntrebări și 18 solicitări adiționale de documente. Candidatul a răspuns mai târziu de termenul solicitat la toate întrebările și a furnizat majoritatea documentelor solicitate.

La 2 noiembrie 2022, Comisia a trimis a doua rundă de 6 întrebări, inclusiv 13 subîntrebări, și 6 solicitări de documente suplimentare, pentru a elucida unele aspecte apărute în cadrul evaluării. Candidatul a răspuns mai târziu de termenul solicitat la toate întrebările și a furnizat majoritatea documentelor solicitate.

La 15 noiembrie 2022, Comisia a trimis a treia rundă de 1 întrebare, inclusiv 5 subîntrebări, pentru a elucida unele aspecte care au apărut în cadrul evaluării. Candidatul a răspuns în termenul solicitat, la 16 noiembrie 2022, la toate întrebările.

Candidatul nu a solicitat accesul la materialele evaluării conform art. 12 alin. (4) lit. c) din Legea nr. 26/2022 și, prin urmare, nu a primit materialele.

La 1 decembrie 2022, candidatul a participat la audieri în ședința publică a Comisiei.

II. Cadrul normativ privind evaluarea

Evaluarea de către Comisie a integrității candidaților constă în verificarea integrității etice și a integrității financiare a acestora (art. 8 alin. (1) din Legea nr. 26/2022).

Conform art. 8 alin. (2) din Legea nr. 26/2022, se consideră că un candidat corespunde criteriului integrității etice dacă:

- a) nu a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, care ar fi inexplicabile din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial;
- b) în privința acestuia nu există suspiciuni rezonabile privind comiterea actelor de corupție, actelor conexe actelor de corupție sau faptelor coruptibile în sensul Legii integrității nr. 82/2017;
- c) nu a încălcat regimul juridic al declarării averii și intereselor personale, al conflictelor de interese, al incompatibilităților, al restricțiilor și/sau al limitărilor.

O serie de versiuni ale codurilor de etică au fost aplicabile judecătorilor în perioada de timp cuprinsă de evaluare. Codurile au fost: *Codul de etică profesională al judecătorului*, adoptat la Conferința judecătorilor din 4 februarie 2000, *Codul de etică al judecătorului*, aprobat prin decizia Consiliului Superior al Magistraturii nr. 366/15 la 29 noiembrie 2007, *Codul de etică și de conduită profesională al judecătorului*, aprobat prin decizia nr. 8 a Adunării Generale a Judecătorilor din 11 septembrie 2015, modificat prin decizia nr. 12 a Adunării Generale a Judecătorilor din 11 martie 2016, precum și *Comentariul la Codul de etică și de conduită profesională al judecătorului*, aprobat prin decizia Consiliului Superior al Magistraturii nr. 230/12 din 8 mai 2018. Din 2018, *Ghidul Integrității Judecătorilor*, aprobat prin decizia Consiliului Superior al Magistraturii nr. 318/16 din 3 iulie 2018 este o altă sursă relevantă în scopul evaluării aspectelor de integritate judiciară.

De asemenea, Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, adoptate de Grupul Judiciar pentru Întărirea Integrității Justiției ca Proiect al Codului de Conduită Judiciară de la Bangalore 2001 și astfel cum au fost revizuite la Masa Rotundă a Președinților Curților Supreme de din 25-26 noiembrie 2002 și aprobate de Consiliul Economic și Social al Națiunilor Unite, rezoluția 2006/23 („Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară”) oferă îndrumări relevante.

Avizul nr. 3 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind principiile și regulile care reglementează conduita profesională a judecătorilor, în special etica, comportamentul incompatibil și imparțialitatea, adoptat la 19 noiembrie 2002 („CCJE (2002) Op. N° 3”) oferă îndrumări suplimentare.

Conform art. 8 alin. (4) din Legea nr. 26/2022, se consideră că un candidat corespunde criteriului de *integritate financiară* dacă:

- a) averea candidatului a fost declarată în modul stabilit de legislație;
- b) Comisia constată că averea dobândită de către candidat în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate.

Art. 2 alin. (2) din Legea nr. 26/2022 prevede că evaluarea candidaților include o verificare a averii persoanelor apropiate ale candidaților, astfel cum sunt definite în Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, precum și a persoanelor prevăzute la art. 33 alin. (4) și (5) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

Conform art. 8 alin. (5) din Legea nr. 26/2022, pentru evaluarea integrității financiare a candidatului, Comisia verifică:

- a) respectarea de către candidat a regimului fiscal în partea ce ține de achitarea impozitelor la folosirea mijloacelor și veniturilor rezultate din proprietatea deținută, precum și a veniturilor impozabile, și în partea ce ține de achitarea drepturilor de import și drepturilor de export;
- b) respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale;
- c) modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatului ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2), precum și cheltuielile legate de întreținerea

- acestor bunuri;
- d) sursele de venit ale candidatului și, după caz, ale persoanelor specificate la art. 2 alin. (2);
 - e) dacă există sau nu contracte de împrumut, credit, leasing, asigurare sau alte contracte care pot asigura beneficii de ordin financiar, în care candidatul, persoana specificată la art. 2 alin. (2) sau persoana juridică în care aceștia au calitatea de beneficiari efectivii este parte contractantă;
 - f) dacă există sau nu donații în care candidatul sau persoana specificată la art. 2 alin. (2) are statut de donatar sau de donator;
 - g) alte aspecte relevante pentru clarificarea originii averii candidatului și pentru justificarea acesteia.

În aprecierea criteriilor aferente integrității etice și integrității financiare și în luarea deciziilor cu privire la acestea, Comisia nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv (art. 8 alin. (6) din Legea nr. 26/2022). Comisia apreciază materialele acumulate cu privire la candidați după intima sa convingere, formată în urma cercetării multiaspectuale, complete și obiective a informației. Niciunul dintre materialele prezentate nu are o forță probantă prestabilită fără aprecierea lui de către Comisie (art. 10 alin. (9) din Legea nr. 26/2022).

Se consideră că un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele de mai sus, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată. (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022).

După cum se menționează în Raportul Comisiei de la Veneția cu privire la verificarea integrității judecătorilor și procurorilor în Kosovo, „Într-un sistem de verificări prealabile de integritate, decizia de a nu recruta un candidat poate fi justificată în caz de simpla îndoială, pe baza unei evaluări a riscurilor. Cu toate acestea, decizia de a evalua negativ un deținător actual al postului ar trebui să fie legată de un indiciu de încălcare a legii, de exemplu avere inexplicabilă, chiar dacă nu poate fi dovedit dincolo de orice îndoială că această avere provine din surse ilegale”. Totodată, „În alte investigații, cum ar fi verificarea mai largă a integrității, sarcina probei se va realiza pe baza balanței probabilităților”. Comisia de la Veneția, CDL-AD(2022)011-e, Kosovo - Opinia referitoare la documentul de concept privind verificarea integrității judecătorilor și procurorilor și proiectul de amendamente la Constituție, adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 131-a sesiune plenară (Veneția, 17-18 iunie 2022), §§10,9.

Inversarea sarcinii probei către candidat, odată ce organul de evaluare a identificat probleme de integritate, a fost considerată admisibilă de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, chiar și în verificarea integrității judecătorilor în exercițiu care își pot pierde funcțiile sau pot fi sancționați în alt mod ca consecință a evaluării. În cauza *Xhoxhaj contra Albaniei*, nr. 15227/19, §352, 31 mai 2021, Curtea a afirmat că „nu este per se arbitrar, în sensul aspectului „civil” al articolului 6 § 1 din Convenție, ca sarcina probei să revină reclamantului în procedura de verificare a integrității după ce CIC [Comisia Independentă de Calificare] a pus la dispoziție constatările preliminare rezultate în urma încheierii anchetei și a dat acces la probele din dosarul cauzei”.

În temeiul art. 5 alin. (1) din Regulamentul de evaluare al Comisiei independente de evaluare a

integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, în temeiul Legii nr. 26/2022, din 2 mai 2022 (în continuare „Regulament de evaluare”), numai dacă un candidat întrunește pe deplin toți indicatorii, așa cum sunt definiți în art. 8 alin. (2) – (4) din Legea nr. 26/2022, se consideră că acesta corespunde criteriilor de „integritate etică și financiară”.

III. Evaluarea candidatului

În timpul audierilor, candidatul a fost întrebat despre următoarele aspecte financiare și etice.

1. Achiziționarea unui apartament la preț preferențial și sursa mijloacelor financiare

a. Faptele

La 7 iunie 2022, candidatul a achiziționat un apartament de 74,2 m.p. în Chișinău. Acest apartament a fost achiziționat la un preț preferențial în cadrul programului de îmbunătățire a condițiilor de trai ale judecătorilor, implementat de Consiliul Superior al Magistraturii (CSM). Candidatul a prezentat Comisiei o copie a contractului de vânzare-cumpărare, încheiat cu compania de construcții Basconslux, conform căruia, prețul apartamentului era de 31.164 EUR (est. 636.668 MDL). De asemenea, candidatul a prezentat Comisiei o copie a cererii sale de înscriere în programul de îmbunătățire a condițiilor de trai, depusă la CSM la data de 15 martie 2018. Conform procesului-verbal al ședinței CSM din data de 30 iunie 2021 – prin Decizia nr. 18, cererea candidatului de înscriere în programul de îmbunătățire a condițiilor de trai a fost aprobată. Candidatul a explicat Comisiei că a depus cererea de înscriere în program deoarece avea intenția de a se transfera la o instanță de nivel mai înalt la Chișinău, unde nu avea loc de trai. În timpul audierilor în ședință publică, candidatul a informat Comisia că își prezentase candidatura și continua să fie interesat în a deveni judecător în cadrul Curții Supreme de Justiție și membru al Consiliului Superior al Magistraturii. Conform relatărilor candidatului, CSM cunoștea despre faptul că atunci când acesta depusese cererea de înscriere în program, acesta era, de aproximativ 30 de ani, proprietarul unei case în Ungheni.

În scopul achitării plății pentru apartament, la data de 6 iunie 2022, candidatul a contractat un împrumut de 635.000 MDL de la o cunoștință mai veche. Conform contractului de împrumut, suma urma să fie rambursat până la 1 octombrie 2022. Candidatul a informat Comisia că construcția apartamentului a fost finalizată la începutul anului 2022, dar că înregistrarea finală la Cadastru nu a avut loc încă din cauza unor probleme dintre compania de construcții și autoritățile locale. Fără înregistrarea apartamentului la Cadastru, candidatul nu putea accesa un credit ipotecar de la o bancă. Acesta a explicat că, imediat ce apartamentul va fi înregistrat în mod corespunzător, dânsul va lua un credit pe termen lung de la bancă și va ipoteca apartamentul, iar apoi va rambursa împrumutul luat de la cunoștința sa. Întrucât apartamentul rămâne deocamdată neînregistrat, candidatul a convenit, verbal, ca împrumutul să fie rambursat până la finalul acestui an. Întrebat, în timpul audierii în ședință publică, despre relația sa cu respectiva cunoștință și despre contextul acesteia, candidatul a informat Comisia că, deși ar fi putut lua un împrumut de la cineva din Ungheni, acesta a decis să nu o facă, pentru a evita zvonuri și un potențial conflict de interese. În schimb, candidatul a luat intenționat un împrumut de la această cunoștință, care

este un om de afaceri din Chișinău și are o bună reputație. De asemenea, candidatul a confirmat că această cunoștință nu a fost niciodată implicată în vreo procedură judiciară ca parte sau reprezentant al unei părți într-o cauză judecată de candidat.

b. Cadrul normativ

Conform prevederilor art. 8 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 26/2022, se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate etică dacă nu a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, care ar fi inexplicabile din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial.

Conform art. 8 alin. (5) lit. e) din Legea nr. 26/2022, pentru evaluarea integrității financiare a candidatului, Comisia verifică dacă există sau nu contracte de împrumut, credit, leasing, asigurare sau alte contracte care pot asigura beneficii de ordin financiar, în care candidatul este parte contractantă.

Codul de etică și conduită profesională al judecătorului din anul 2015 prevede următoarele la art. 5:

1. Judecătorul va respecta cele mai înalte standarde de integritate și responsabilitate, pentru a asigura încrederea societății în instanțe. Este conștient de riscurile corupției și nu va admite sau nu va crea aparența unui comportament corupțional în activitatea sa; nu va cere, accepta ori primi cadouri, favoruri sau beneficii pentru îndeplinirea ori neîndeplinirea atribuțiilor funcționale sau în virtutea funcției deținute.
5. Judecătorul va încheia tranzacții cu privire la proprietatea personală într-un mod care să nu provoace îndoieli, sau să nu afecteze independența și imparțialitatea sa sau să provoace conflicte de interese.

Iar art. 6 alin. (2) al aceluiași Cod prevede:

Judecătorul trebuie să se abțină de la orice comportament, acțiune sau manifestare, care ar putea prejudicia încrederea publicului în sistemul judecătoresc.

În conformitate cu principiul 3.1 din Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, din 2002, „Judecătorul trebuie să se asigure că în ochii unui observator rezonabil conduita sa este ireproșabilă”. Iar principiul 3.2 prevede că „atitudinea și conduita unui judecător trebuie să reafirme încrederea publicului în integritatea corpului judiciar [...]”.

c. Motivarea

Conform Hotărârii nr. 5/4 din 12 decembrie 2017 a Grupului de lucru pentru identificarea companiei de construcții care va fi contractată pentru edificarea blocurilor locative pentru angajații sistemului judecătoresc și aprecierea necesității îmbunătățirii condițiilor locative pentru selectarea angajaților sistemului judecătoresc care vor beneficia de apartamente la un preț preferențial, angajații sistemului judecătoresc trebuie să întrunească mai multe condiții pentru a

putea fi înscrisi în programul de îmbunătățire a condițiilor de trai și pentru a beneficia de apartamente la prețuri preferențiale. Aceste condiții includ: la momentul depunerii cererii, angajatul trebuie să activeze în sistemul judecătoresc; angajatul nu are spațiu de locativ în mun. Chișinău; angajatul nu a beneficiat anterior de apartamente la preț preferențial acordate angajaților sistemului judecătoresc; întrunește alte condiții apreciate ca relevante de membrii Grupului de lucru al CSM însărcinat cu implementarea acestui program.

Apartamentul, pe care candidatul l-a achiziționat la data de 7 iunie 2022 în Chișinău, este un apartament la preț preferențial, ca parte a programului de îmbunătățire a condițiilor de trai ale judecătorilor. Candidatul a prezentat Comisiei toate documentele și informațiile relevante referitoare la cererea sa de a fi înscris în acest program și a explicat motivele pentru care dorea să achiziționeze un apartament în Chișinău. Bazându-se pe acestea, Comisia recunoaște eligibilitatea candidatului pentru înscrierea în acest program.

De asemenea, candidatul a oferit Comisiei informații detaliate referitoare la acțiunile de ordin financiar întreprinse în scopul achiziționării apartamentului. În timpul audierii în ședință publică, candidatul a explicat de ce a încheiat un acord de împrumut cu o cunoștință cu reputație bună, care locuiește în Chișinău, mai degrabă decât cu cineva din orașul său de baștină – Ungheni, spunând că a dorit să evite, cât se poate de mult, oarecare zvonuri sau un potențial conflict de interese.

Având în vedere circumstanțele de mai sus, Comisia nu are dubii serioase (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022) cu privire la conformitatea candidatului cu criteriile de integritate financiară și etică prevăzute la art. 8 alin. (2) lit. a), alin. (4) lit. b), și alin. (5) lit. c) și e) din Legea nr. 26/2022, în legătură cu depunerea unei cereri pentru a beneficia de posibilitatea de a achiziționa un apartament la preț preferențial și cu plata pentru acest apartament, deoarece candidatul a prezentat informații complete și detaliate care au înlăturat îngrijorările Comisiei în privința acestui aspect.

2. Donații către fiul candidatului

a. Faptele

Candidatul a oferit susținere financiară fiului său în anii 2018 și 2021.

La data de 16 martie 2018, candidatul a donat 5.000 EUR (est. 102.095 MDL) fiului său pentru a face rezerve pentru nunta acestuia, planificată să aibă loc în octombrie 2018. Candidatul nu a raportat această donație în declarația sa de avere și interese personale depusă la Autoritatea Națională de Integritate pentru anul 2018 (în continuare „declarație anuală”). Însă candidatul a indicat această donație în declarația pe 5 ani, prezentată Comisiei, menționând că nunta avusese loc în octombrie 2019. În timpul audierii în ședință publică, candidatul a explicat că nu declarase acea sumă în declarația sa anuală pentru anul 2018 deoarece nu a considerat-o o donație, ci, mai degrabă – după cum este tradiția în Republica Moldova – cheltuieli de nuntă. Candidatul a explicat că i-a dat fiului său 5.000 EUR, în numerar, și că acesta din urmă i-a depus pe un cont bancar. Mijloacele de pe contul respectiv au fost utilizate pentru a acoperi cheltuielile de nuntă. De exemplu, candidatul însuși a utilizat mijloace de pe contul respectiv pentru a achita serviciile

restaurantului unde a avut loc nunta.

În declarația anuală pentru anul 2021, candidatul a indicat un împrumut de 122.000 MDL, de la o bancă din Republica Moldova, pentru perioada 2021-2023, cu o rată a dobânzii de 11,8%. În respectiva declarație, candidatul a specificat că împrumutul a fost contractat pentru a contribui la achiziționarea unui apartament de către fiul său. Fiul candidatului, fiind obligat – în virtutea funcției pe care o ocupă – să depună declarația anuală, a indicat suma respectivă în declarația sa anuală pentru anul 2021 drept donație din partea tatălui său. Candidatul însuși nu a declarat această sumă ca fiind o donație pentru fiul său. În timpul audierii în ședință publică, candidatul a confirmat că acea sumă a fost o donație și că la data contractării împrumutului, 15 decembrie 2021, mijloacele bănești au fost transferate direct pe contul bancar al companiei de construcții, ca plată pentru apartament. În timpul audierii în ședință publică, candidatul a menționat că și-a informat în mod expres fiul că acesta va trebui ulterior să declare suma respectivă în declarația sa anuală. Candidatul a inclus suma respectivă în declarația sa anuală ca împrumut, însă, din greșeală, nu a reflectat-o expres și ca donație. În timpul audierii în ședință publică, candidatul a confirmat că a avut obligația de a declara suma respectivă și ca donație și că nedeclararea ei a fost o omisiune.

b. Cadrul normativ

Pentru a determina dacă un candidat îndeplinește criteriul de integritate financiară, Comisia trebuie să verifice respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale și trebuie să verifice existența donațiilor, în conformitate cu prevederile art. 8 alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b) și f) din Legea nr. 26/2022.

Conform art. 8 alin. (2) lit. c), alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b) și f) din Legea nr. 26/2022, nedeclararea averii și intereselor personale ale candidatului, inclusiv a donațiilor, în modul stabilit de legislație, înseamnă că acel candidat nu corespunde nici criteriului de integritate financiară și nici celui de integritate etică.

Conform art. 4 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale și Instrucțiunii privind modul de completare a declarației de avere și interese personale, aprobate prin Ordinul Președintelui Autorității Naționale de Integritate nr. 2/2017, subiectul declarării este obligat să declare ”bunurile transmise de către subiectul declarării cu titlu oneros sau gratuit, personal sau de către membrii familiei lui, concubinul/concubina lui către orice persoană fizică sau juridică în perioada declarării, dacă valoarea fiecărui bun depășește suma de 10 salarii medii pe economie”.

Conform art. 15 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului și art. 13 alin. (1) din Legea integrității nr. 82/2017, judecătorii au obligația să depună declarația de avere și interese personale în conformitate cu prevederile Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale.

Conform Hotărârii Guvernului nr. 54/2018, cuantumul salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2018, a fost de 6.150 MDL. Conform Hotărârii Guvernului nr. 923/2020, cuantumul salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2021, a fost de 8.716 MDL.

Conform art. 288 alin. (5) al Codului Civil (în vigoare la acel moment), bunurile care nu sunt raportate la categoria de bunuri imobile, inclusiv banii și valorile mobiliare, sunt considerate bunuri mobile.

c. Motivarea

Comisia trebuie să verifice respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, precum și existența donațiilor. Respectarea, de către judecători, a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale are ca scop prevenirea îmbogățirii nejustificate și ilicite, și evitarea conflictelor de interese în activitatea acestora, precum și tragerea lor la răspundere.

Cuantumul salariului mediu lunar pe economie pentru anul 2018 a fost de 6.150 MDL. Astfel, orice donație din acel an, mai mare de 61.500 MDL, trebuia să fie declarată în declarația anuală a candidatului. Cuantumul salariului mediu lunar pe economie pentru anul 2021 a fost de 8.716 MDL. Astfel, orice donație din acel an, mai mare de 87.160 MDL, trebuia să fie declarată în declarația anuală a candidatului. Sumele de bani pe care candidatul le-a oferit fiului său au depășit, în ambii ani, 10 salarii medii lunare pe economie.

Candidatul nu a declarat donațiile în ambele cazuri. În timpul audierii în ședință publică, candidatul a explicat că suma dată fiului său în anul 2018 urma să fie tratată drept cheltuieli pentru nuntă, nu drept donație. Candidatul a argumentat că această acțiune reflectă o tradiție străveche din Republica Moldova. Ținând cont de formularea prevederii la art. 4 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, Comisia nu poate fi de acord cu această interpretare a candidatului și consideră că oferirea unei asemenea sume, în numerar, fiului reprezintă „bunuri transmise de către subiectul declarării (...) gratuit, personal (...) către orice persoană fizică sau juridică în perioada declarării”, și reprezintă, așadar, o donație. În ceea ce privește împrumutul din anul 2021, candidatul a fost de acord că a fost o donație către fiul său și că nedeclararea sumei vizate în declarația anuală a fost o omisiune.

Comisia consideră că anumite circumstanțe cu privire la donații sunt relevante pentru evaluarea candidatului. Deși candidatul trebuia să fi declarat donația din anul 2018 în declarația sa anuală, Comisia observă că aceea a fost unica donație pe care candidatul nu a declarat-o deloc (întrucât donația din anul 2021 a fost declarată doar ca împrumut, dar din greșeală, nu și ca donație). De asemenea, Comisia a ținut cont de volumul donației, precum și de faptul că nu existau oarecare îngrijorări în privința sursei mijloacelor donate. În cele din urmă, Comisia a luat în considerare și faptul că deși donația din anul 2018 nu a fost declarată în declarația anuală a candidatului pentru 2018, acesta a reflectat-o în declarația sa pentru 5 ani, prezentată Comisiei. În acest context, Comisia conchide că candidatul nu a avut intenția de a ascunde această donație către fiul său.

În ceea ce privește contribuția pe care a făcut în anul 2021 pentru achiziționarea, de către fiul său, a unui apartament, candidatul a declarat împrumutul luat în acest scop în declarația sa anuală pentru 2021, recunoscând, însă, că ar fi trebuit să declare acea sumă și ca donație în aceeași declarație anuală. Candidatul a recunoscut, în timpul audierii în ședință publică, faptul că nedeclararea acelei sume și ca donație a fost o omisiune. Și în acest caz Comisia poate să conchidă că candidatul nu a avut vreo intenție sau vreun motiv să ascundă această donație și că nedeclararea

a avut loc, cel mai probabil, din neatenție.

Având în vedere circumstanțele de mai sus, Comisia a determinat că îngrijorările sale cu privire la nedeclararea donațiilor în anii 2018 și 2021 au fost înlăturate de către candidat și că nu are dubii serioase (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022) cu privire la conformitatea candidatului cu criteriile de integritate financiară și etică prevăzute la art. 8 alin. (2) lit. c), alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b) și f) din Legea nr. 26/2022, în legătură cu aspectul nedeclarării acelor două donații către fiul său.

3. Declararea valorii unui automobil

a. Faptele

În anul 2016, în timp ce activa în Germania, fiul candidatului a procurat un automobil Honda CR-V, a/f 2012. Candidatul a informat Comisia că, deși oficial el deține dreptul de uzufruct asupra automobilului, acesta de facto este proprietatea lui și a fost procurat din banii săi. Iar fiul său a procurat, ulterior a importat automobilul în Republica Moldova și l-a înregistrat pe numele său la Agenția Servicii Publice. Pe baza informațiilor de la Serviciul Vamal, valoarea în vamă stabilită la data importului automobilului de către fiul candidatului, 7 ianuarie 2017, a fost de 270.000 MDL și au fost calculate taxe vamale în sumă de 71.030 MDL.

Comisia a solicitat candidatului să prezinte o copie a contractului de vânzare-cumpărare a automobilului. Candidatul a informat Comisia că nu poate să facă acest lucru, deoarece l-a prezentat la Agenția Servicii Publice, Secția de înmatriculare a mijloacelor de transport din Ungheni. Termenul de păstrare a unor astfel de contracte este de 5 ani, după care documentele sunt distruse. De asemenea, candidatul nu a păstrat o copie. Totuși, candidatul a declarat că era convins că automobilul în cauză a fost procurat la un preț de 12.000 EUR, excluzând taxa pe valoare adăugată încasată de vânzător după ce automobilul a fost scos din Germania. În declarațiile sale anuale pentru anii 2017-2021, candidatul a indicat valoarea automobilului drept 180.000 MDL.

În cadrul audierii în ședință publică, candidatul a confirmat că prețul de achiziție a fost de 12.000 EUR și că, prin urmare, el a declarat valoarea mașinii în declarațiile sale anuale din anii următori ca fiind de 180.000 MDL. Candidatul a declarat că nu cunoaște valoarea în vamă a automobilului și nici taxele vamale achitate pentru importul acestuia, deoarece nu a fost implicat în importul automobilului în Moldova, fapt de care s-a ocupat fiul său.

b. Cadrul normativ

Pentru a determina dacă un candidat îndeplinește criteriul de integritate financiară, Comisia trebuie să verifice respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, conform prevederilor art. 8 alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b) a Legii nr. 26/2022,).

Conform art. 8 alin. (2) lit. c) și alin. (4) lit. a) din Legea nr. 26/2022, nedeclararea averii și intereselor personale ale candidatului în modul stabilit de legislație înseamnă că acel candidat nu

corespunde criteriului de integritate financiară dacă și nici celui de integritate etică.

În conformitate cu principiul 3.1 din Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, din 2002, „Judecătorul trebuie să se asigure că în ochii unui observator rezonabil conduita sa este ireproșabilă”. Iar principiul 3.2 prevede că „atitudinea și conduita unui judecător trebuie să reafirme încrederea publicului în integritatea corpului judiciar [...]”.

c. Motivarea

Comisia trebuie să verifice respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale. Candidatul este proprietarul unui autoturism de model Honda CR-V a/f 2012, care a fost importat în Republica Moldova în ianuarie 2017 de către fiul candidatului. Prețul declarat ca fiind plătit pentru automobil a fost de 12.000 EUR. În declarațiile anuale ulterioare, candidatul a indicat valoarea automobilului drept 180.000 MDL. Candidatul consideră că acesta este echivalentul prețului de cumpărare, care era 12.000 EUR. Cu toate acestea, pe baza cursului mediu de schimb dintre MDL și EUR la începutul anului 2017, 12.000 EUR ar fi constituit aproximativ 250.000 MDL. Cea din urmă sumă este, de asemenea, mai aproape de valoarea în vamă a mașinii care, potrivit autorităților vamale, a fost de 270.000 MDL.

Comisia observă că, în declarațiile sale anuale pentru anii 2017-2021, candidatul a declarat o valoare mai mică a automobilului (180.000 MDL) decât prețul de achiziție pretins de 12.000 EUR (est. 250.000 MDL) sau decât valoarea în vamă (270.000 MDL).

Comisia a constatat că circumstanțele cu privire la importul și declararea automobilului sunt relevante pentru evaluarea candidatului. Importul automobilului din Germania a fost un caz izolat și a fost facilitat de faptul că, la acel moment, fiul candidatului lucra în Germania. Timp de peste 5 ani, candidatul utilizează automobilul în scopuri personale. Candidatul nu a înregistrat vreun profit în rezultatul importului automobilului sau în rezultatul declarării unei valori incorecte a acestuia. De asemenea, candidatul nu a obținut niciun beneficiu financiar de pe urma faptului că nu a declarat valoarea reală a automobilului în cauză.

Deși Comisia își exprimă îngrijorarea cu privire la faptul că, în declarațiile sale anuale, candidatul a indicat informații incorecte privind valoarea automobilului, totuși nu poate ajunge la concluzia că prezentarea acestor informații incorecte, în lipsa înregistrării vreunui profit de către candidat și fără indicii ale intenției de a denatura valoarea automobilului, a ajuns să reprezinte o încălcare a integrității etice sau financiare a candidatului.

Având în vedere circumstanțele de mai sus, Comisia nu are dubii serioase (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022) cu privire la conformitatea candidatului cu criteriile de integritate financiară și etică prevăzute la art. 8 alin. (2) lit. c), alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b) din Legea nr. 26/2022 în legătură cu declararea de avere aferentă valorii automobilului importat.

4. Nedecларarea conturilor bancare în modul prevăzut de lege

a. Faptele

La 7 mai 2013, candidatul a deschis un cont bancar la o bancă din Moldova care permitea gestionarea mijloacelor financiare în trei valute diferite (MDL/USD/EUR), fiecare din acestea într-un sub-cont separat. Contul bancar a fost utilizat pentru primirea și rambursarea unui împrumut de 16.200 USD. Sub-contul în MDL a fost utilizat în perioada anilor 2013-2015 pentru transferuri de intrare și de ieșire. Sub-contul în USD a fost utilizat în aceeași perioadă pentru primirea împrumutului și pentru ulterioarele cumpărări de valută în scopul rambursării împrumutului. Sub-contul în EUR a fost utilizat doar de două ori și aceste două tranzacții au fost, de asemenea, aferente împrumutului respectiv. Candidatul nu a declarat acest cont bancar în declarațiile sale anuale pentru anii 2013, 2014 și 2015.

La 13 februarie 2012, soția candidatului a deschis un cont bancar la o altă bancă din Moldova. Acesta era un cont bancar activ, în care soția sa primea doar plăți de salariu și pensie în anii 2012-2014. Toate tranzacțiile de ieșire erau retrageri de numerar prin bancomat. În răspunsurile sale către Comisie, candidatul a declarat că nu a inclus acest cont în declarațiile sale anuale, deoarece soldul din acesta nu depășea pragul de 15 salarii medii pe economie. Candidatul nu a inclus acest cont bancar în declarațiile sale anuale pentru anii 2012-2015.

La 12 iunie 2014, soția candidatului a deschis încă un cont bancar la o bancă din Moldova. Acesta era, la fel, un cont bancar activ, în care soția sa, din 2014 până în prezent, primește doar plăți de salariu și pensie. Și în cazul acestui cont toate tranzacțiile de ieșire erau retrageri de numerar prin bancomat. În răspunsurile sale către Comisie, candidatul a declarat că nu a inclus acest cont în declarațiile sale anuale, deoarece soldul contului nu depășea pragul de 15 salarii medii pe economie. Candidatul nu a inclus acest cont bancar în declarațiile sale anuale pentru anii 2014 și 2015.

b. Cadrul normativ

Pentru a determina dacă un candidat îndeplinește criteriul de integritate financiară, Comisia trebuie să verifice respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, conform prevederilor art. 8 alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b) a Legii nr. 26/2022

Un candidat nu corespunde criteriului de integritate financiară conform art. 8 alin. (4) lit. a) din Legea nr. 26/2022 dacă averea candidatului nu a fost declarată în modul stabilit de legislație. Constatarea încălcării de către candidat a regimului juridic de declarare a averii și intereselor personale reprezintă o nerespectare a criteriului de integritate etică prevăzut de art. 8 alin. (2) lit. c).

În conformitate cu art. 4 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 1264/2002 (în vigoare până la 1 august 2016), subiectul declarării avea obligația de a declara activele financiare, adică conturile bancare, fondurile de investiții, formele echivalente de economisire și investire, plasamentele, obligațiunile, cecurile, cambiile, certificatele de împrumut, alte documente care încorporează

drepturi patrimoniale ale declarantului sau ale membrilor familiei lui, investițiile directe în monedă națională sau în valută străină făcute de el sau de membrii familiei lui, precum și alte active financiare.

Instrucțiunea privind modul de completare a declarațiilor cu privire la venituri și proprietăți aprobată prin Ordinul Președintelui Comisiei Naționale de Integritate nr. 5 din 8 februarie 2013 prevede că subiectul declarării avea obligația de a declara ca active financiare la „Capitolul IV. Active financiare” al declarației toate conturile bancare, fondurile de investiții, formele echivalente de economisire și investire, plasamentele, obligațiunile, cecurile, cambiile, certificatele de împrumut, alte documente care încorporează drepturi patrimoniale ale declarantului sau ale membrilor familiei lui, investițiile directe în monedă națională sau în valută străină făcute de el sau de membrii familiei lui, precum și alte active financiare.

c. Motivarea

Comisia constată că candidatul a prezentat toate informațiile necesare cu privire la conturile bancare proprii și ale soției sale. Comisia a reușit să stabilească atât natura, cât și nivelul de activitate în toate conturile bancare. Primul cont bancar, deschis în mai 2013, a fost utilizat în principal de către candidat pentru a primi împrumutul de 16.200 USD și pentru achizițiile ulterioare de valută în vederea rambursării împrumutului. Practic toate intrările și ieșirile au fost aferente împrumutului. În cadrul audierii în ședință publică, candidatul a informat Comisia că, ocazional, contul său bancar a fost folosit pentru a transfera sume mici de bani unuia dintre copiii săi care, la acel moment, studia în străinătate. Cele două conturi bancare deschise și utilizate de soția candidatului au fost folosite exclusiv drept cont pentru plata salariilor. Din aceste conturi, în mod regulat, se efectuau retrageri de la bancomate. Atât împrumutul de 16.200 USD pe contul său, cât și plățile salariale ale soției candidatului primite pe conturile acesteia au fost declarate în declarațiile anuale ale candidatului.

Comisia a observat că explicația inițială a candidatului privind nedeclararea conturilor bancare ale soției sale a fost că, în momentul în care a completat declarațiile anuale, mijloacele bănești din aceste conturi nu depășeau 15 salarii medii pe economie și, prin urmare, nu trebuiau declarate. Această explicație reprezintă o interpretare eronată a legii. Cerința de a declara conturile bancare doar când suma mijloacelor depășește 15 salarii medii a fost introdusă prin lege în anul 2016 (Legea nr. 133/2016, art. 4 alin. (1) lit. d), în vigoare din 1 august 2016).

În cadrul audierii în ședință publică, candidatul a declarat că mai mulți judecători au creat o practică, potrivit căreia conturile bancare care erau folosite exclusiv pentru plata salariilor nu erau declarate, deoarece salariul în sine era deja declarat și inclus în declarațiile anuale. Candidatul a recunoscut că această practică era contrară legislației în vigoare la acel moment.

Comisia a constatat că circumstanțele cu privire la candidat și la soția sa și nedeclararea a trei conturi bancare erau relevante pentru evaluarea candidatului. Candidatul a declarat împrumutul din contul său, la fel și plățile salariale și pensiile primite în conturile soției sale. În niciunul dintre cele trei conturi nu au avut loc tranzacții suspecte. Comisia ia în considerare, de asemenea, faptul că candidatul a recunoscut că nedeclararea acestor conturi bancare a fost o omisiune din partea sa și o încălcare a legii. Mai mult, Comisia nu a constatat niciun beneficiu al candidatului în urma

nedeazălării acestui cont bancar și nu a identificat alte surse de venit ale candidatului sau ale soției sale, decât cele declarate de candidat. Deși conturile bancare ar fi trebuit să fie dezvăluite, eșecul candidatului de a face acest lucru în aceste circumstanțe nu reprezintă un dubiu serios cu privire la integritatea financiară a candidatului.

Având în vedere circumstanțele de mai sus, Comisia nu are dubii serioase (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022) cu privire la conformitatea candidatului cu criteriile de integritate financiară și etică prevăzute la art. 8 alin. (2) lit. c), alin. (4) lit. a), și alin. (5) lit. b) din Legea nr. 26/2022 în legătură cu nedeclararea celor trei conturi bancare, deoarece Comisia nu a identificat intenția de a ascunde vreo sursă de venit și candidatului a reușit să înlătorească îngrijorările Comisiei în acest sens.

IV. Decizia

Pe baza art. 8 alin. (1), alin. (2) lit. a) și c), alin. (4) lit. a) și b), și alin. (5) lit. b), c), e) și f) și art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022, Comisia a decis că candidatului corespunde criteriilor de integritate etică și financiară și, astfel, promovează evaluarea.

V. Calea de atac și publicarea deciziei

Conform art. 14 alin. (1) din Legea nr. 26/2022, decizia poate fi contestată de către candidatului evaluat în termen de 5 zile de la data recepționării deciziei motivate.

Conform art. 13 alin. (7) din Legea nr. 26/2022, decizia este transmisă prin email candidatului și instituției responsabile de organizarea alegerilor sau, după caz, a concursului, care este, în acest caz, Consiliul Superior al Magistraturii. În cazul în care candidatului, în termen de 48 de ore de la momentul expedierii deciziei, nu notifică Comisia despre refuzul său privind publicarea, decizia se publică pe pagina web a Consiliului Superior al Magistraturii, în formă depersonalizată, cu excepția numelui și prenumelui candidatului, care rămân publice. Comisia va publica, de asemenea, decizia pe pagina sa web, în cazul în care candidatului nu se opune publicării.

Această decizie a fost adoptată în unanimitate de către toți membrii participanți ai Comisiei.

Întocmită în limba engleza și tradusă în limba română.

Semnătura:



Herman von HEBEL
Președinte al Comisiei